

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS dokončan

■ IZVLEČEK

Predstavljen je največji in najobširnejši angleško-slovenski slovar za slovenske uporabnike, katerega drugi del je izšel konec leta 2006. Slovar je obenem prvi slovenski korpusni slovar, pripravljen na podlagi angleško-francoskega slovarja založb Oxford in Hachette ter slovenskega besedilnega korpusa *Fida* in drugih virov. Gesla in prevodne ustreznice so izbrane posebej za slovenske uporabnike. Med viri ni bil uporabljen *Veliki angleško-slovenski slovar* avtorjev Antona Grada, Ružene Škerlj in Nade Vitorovič.

KLJUČNE BESEDE: slovar, izčrpn, angleški jezik, slovenski jezik, besedilni korpus

■ ABSTRACT

Completion of the OXFORD-DZS Comprehensive English-Slovene Dictionary

The largest and most comprehensive English-Slovene dictionary for Slovenian users is presented, the second volume of which was published at the end of 2006. The dictionary is the first Slovenian corpus dictionary, prepared by means of the *Oxford-Hachette English-French Dictionary*, the *Fida* Slovenian text corpus and other sources. The entries and translation equivalents were independently selected for Slovene users, and the *Comprehensive English-Slovene Dictionary* by Anton Grad, Ružena Škerlj and Nada Vitorovič was not used among the sources.

KEY WORDS: dictionary, comprehensive, English, Slovene, text corpus

Krek, Simon, ur. 2005. *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS. Prva knjiga (A-K)*. Prva izdaja. Prvi natis. Slovarji DZS. Ljubljana: DZS, d. d.

1.036 strani s slovarskimi gesli

ISBN 86-341-1559-3

Krek, Simon, ur. 2006. *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS. Druga knjiga (L-Z)*. Prva izdaja. Prvi natis. Slovarji DZS. Ljubljana: DZS, d. d.

1.202 strani s slovarskimi gesli

ISBN 86-341-3040-1

V obeh knjigah skupaj:

117.402 gesel na 2.238 straneh

Cena: 59,910 SIT [250 EUR]

Potem ko smo pred letom in pol dobili prvi del *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS* s slovarskimi črkami od A do K, o čemer sem že pisala v *Mostovih* 2005, je ob zadnjem slovenskem knjižnem sejmu izšla tudi druga knjiga slovarja, in sicer s slovarskimi črkami od L do Z.

Izid druge knjige in s tem celotnega *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS* nedvomno pomeni izjemno uspešen zaključek, tako strokovno kot tudi organizacijsko izredno zahtevnega projekta, ki ga je v dvanajstih letih nastajanja vodil **Simon Krek**, glavni urednik slovarja in tudi urednik slovarskega programa založbe DZS, od katere se je z dokončanjem tega dela poslovil.

*Urednik **Simon Krek**
na predstavitvi ob izidu
druge knjige slovarja,
1. decembra 2006
v Cankarjevem domu.*

*V ozadju **Dušan
Gabrovšek**, svetovalec za
leksikografijo, in **Marko
Stabej**, svetovalec za
slovenski jezik.*

Foto: Nanika Holz

Pri strokovnih odločitvah sta pri slovarski pripravi sodelovala red. prof. dr. **Dušan Gabrovšek** kot svetovalec za leksikografijo in izr. prof. dr. **Marko Stabej** kot svetovalec za slovenski jezik, celotno slovarsko gradivo pa so temeljito pregledale in leksikografsko uredile štiri višje redaktorice, in sicer **Katarina Grabnar**, mag. **Mojca Šorli**, mag. **Nina Drstvenšek** in **Nanika Holz**.

*Na uredniškem sestanku
dne 11. avgusta 2006
so od leve proti desni
zbrane višje redaktorice
slovarja: **Nina Drstvenšek**,
Nanika Holz, **Katarina
Grabnar** in **Mojca Šorli**.*

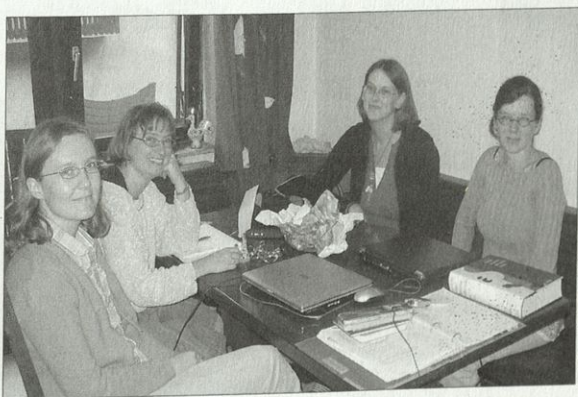

Foto: Polonca Kocjancić

Na sproščeni predstavitvi ob izidu, ki jo je založništvo DZS pripravilo 1. decembra 2006 na 22. slovenskem knjižnem sejmu v Cankarjevem domu, je glavni urednik slovarja posvetil posebno pozornost prav zgoraj in v nadaljevanju omenjenim sodelavcem, ki so slovar soustvarili. Pri slovarski pripravi je namreč poleg omenjenih sodelovalo še pet redaktorice in redaktor, osem leksikografinj in dva leksikografa, pri redakciji slovenskega besedila pa še petnajst slovenistik in dva slovenista.

V strokovno redakcijo in redakcijo strokovnih imen, ki jo je vodil mag. **Aleš Pogačnik**, je bilo vključenih 58 strokovnjakov in strokovnjakinj za različna področja ter 31 strokovnih svetovalcev. Mag. **Neville Hall** je redigiral angleško besedilo v slovarju, za redakcijo angleške izgovarjave, ki je navedena ob angleških iztočnicah, pa je poskrbela dr. **Smiljana Komar**.

Že po številu sodelujočih (čez 130) je slovar izjemen podvig slovenskega založništva, saj se izdaja lahko častno primerja s podobnimi slovarji leksikografsko razvitih zahodnoevropskih držav in zagotovo upravičuje največjo investicijo, ki jo je katera od slovenskih založb doslej namenila za razvoj slovenskega dvojezičnega slovaropisja.

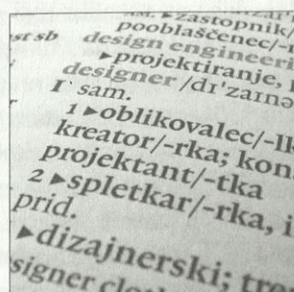
Ker splošni uporabniki ob izrazih *leksikograf* in *leksikografinja* večinoma prej pomislijo na sestavljalce leksikonov ter enciklopedij, in ne slovarjev, bi leksikografinje in leksikografe pri slovarju morda lahko slovensko imenovali tudi *slovaristke* in *slovariste*. Prav tako bi morda *leksikografijo*, angl. *lexicography*, ki ima v slovarju navedeni slovenski ustreznici *leksikografija* in *slovaropisje*, lahko imenovali tudi

slovaristika, saj je leksikografija obenem tudi področje uporabnega jezikoslovja, se pravi da je tudi uporabna veda o pisanju in sestavljanju slovarjev.

V seznamu avtorskih sodelavcev na eni od začetnih strani slovarja nas namreč nekoliko zmoti ženska oblika *leksikografka*, navedena ob moški obliki *leksikograf*, saj bi bilo verjetno primerneje navesti obliko *leksikografinja*, kot je v slovarju pod iztočnico *lexicographer* tudi zapisano. Lahko se seveda vprašamo, zakaj v seznamu sodelujočih avtorjev nista uporabljeni slovenski ustreznici *slovaropisec* in *slovaropiska*, ki sta prav tako zapisani kot prevodni ustreznici besede *lexicographer*. Domači slovenski tvorjenki verjetno povsem ne ustrežata dejanskemu opisu omenjenega poklica. Poleg tega moška oblika *slovaropisec* pomenko še nekako implicira spoštovanje in sodobnost v smislu tradicionalne in popularne ali oglaševalske kulture, saj ob njej začutimo sorodnost s tvorjenkami *romanopisec* in *tekstopisec*, ženska oblika *slovaropiska*, pa verjetno zaradi podobnosti z nekdanjo pogosto rabljeno tvorjenko *strojepiska*, asociativno zdrsne na raven osebe, ki obvlada pisarniška dela in veščine. Čeprav so ta opravila v slovaropisju gotovo koristna, jih seveda ne smemo primerjati z znanjem in veščinami, ki so potrebna za uspešno sestavljanje in urejanje slovarjev.

Treba je tudi poudariti, da je vsa sodelujoča uredniška ekipa univerzitetnih strokovnjakov in možnega osebja pri *Velikem angleško-slovenskem*

slovarju OXFORD-DZS skupinsko usklajeno delovala ter tako doprinesla izjemen strokovni potencial, ki je ob primernem vodenju tudi v slovenskih razmerah lahko ustvaril najsodobnejši in najobsežnejši angleško-slovenski slovar doslej. Pri pripravi so bila upoštevana sodobna slovaristična dognanja in metodologija modernega dvojezičnega slovaropisja, uporabljene so bile sodobne jezikovne tehnologije in enojezični besedilni korpusi (*British National Corpus*, *Bank of English*, korpus slovenskega jezika *Fida*, svetovni splet), kar doslej še ni bila praksa pri nobenem drugem slovenskem eno- ali dvojezičnem slovarju.

In zakaj ima slovar v naslovu blagovno znamko britanske založbe Oxford University Press?

Slovar namreč zgolj po formatu spominja na enciklopedično izdajo enojezičnega učnega slovarja *The Oxford Advanced Learner's Dictionary of Current English* iz leta 1992; ne le po formatu, ampak tudi po izdaji v dveh knjigah (zvezkih) pa nekoliko tudi na enojezični slovar *The Shorter Oxford English Dictionary on Historical Principles* iz leta 1990, ki je namenjen uporabnikom, katerim je angleščina materni jezik. Najverjetneje sta bila oba slovarja pri sestavljanju *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS* uporabljena le kdajpakdaj kot referenčna priročnika, kajti izhodiščni geslovnik ni povzet po njiju.

The Shorter Oxford English Dictionary pojasnjuje okoli 180.000 angleških gesel v obeh knjigah slovarja in tako skupaj z gesli na 75 straneh dodatka obsega okoli 2.700 strani. Omenjeni slovar je tudi zaradi bolj strnjenega in drobnejšega tipografskega zapisa obsežnejši od *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS*. Slednji namreč na približno 2.250 straneh pregledno in v dvobarvnem tisku obravnava okoli 120.000 angleških gesel, ki so bodisi prevedena v slovenščino ali pojasnjena s slovenskimi razlagami. Kljub temu verjetno lahko uporabimo slovar *The Shorter Oxford English Dictionary* za primerjavo, ki lahko pokaže, ali so angleške besede v podobnem deležu zastopane po posameznih slovarskih črkah.

Pri slovarju *The Shorter Oxford English Dictionary* v dveh knjigah lahko ugotovimo, da ponuja šestino obsega znamenitega slovarja *The Oxford English Dictionary (OED)*, ki velja za najuglednejši slovar angleškega jezika, obenem pa obravnava ker tretjino besedišča omenjenega slovarja. *Skrajšani OED* podobno ohranja zgodovinsko in razvojno nizanje pomenov ter navajanje citatov iz literarnih in drugih virov. Na natisnjenih straneh navaja približno 33 odstotkov več gesel, in sicer po drugačnem izboru in v popolnoma drugačni razporeditvi kot *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS*. Na vsaki strani ima natisnjenih približno 20 odstotkov več gesel, kot jih je natisnjenih na vsaki strani *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS*.

V prvi knjigi slovarja *The Shorter Oxford English Dictionary* so obravnava gesla od »A« do »Markworthy« na 1280 straneh, v drugi knjigi pa so na 1.318 straneh (od str. 1.281 do str. 2.598) nanizana gesla od »Marl« do »Z«. Če ne upoštevamo

gesel v dodatku, vidimo, da gesla od A do Z obsegajo skupaj približno 2.600 strani in da se polovica natisa ustavi nekje na strani 1.300, približno pri geslu »Meditation«, kar ponuja zastopanost gesel po abecedi res tudi v razmislek. Prva polovica besed reprezentativnega angleškega besedišča se torej približno izteče na dobri tretjini slovarske črke M, ki obsega približno 128 strani. Gesla na M se namreč začnejo na strani 1.253 in končajo na strani 1.381.

Polovica slovarskih gesel v *Velikem angleško-slovenskem slovarju OXFORD-DZS* se izteče na strani 1.119, nekje pri geslu »magic«, kar je pravi čudež, čeprav med prevodnimi ustreznici te iztočnice žal ne najdemo tega prevedka. Besedno zvezo »as if by magic«, pravilno prevedeno »kot po čudežu« oziroma »čudežno«, najdemo v geselskem članku šele v rubriki z idiomi, čeprav bi težko rekli, da je besedna zveza idiomatska. Slovarska črka M obsega v slovarju 103 strani (od str. 1.116 do str. 1.219), dobra tretjina črke M je obdelana približno do strani z geslom »mechanical«, ki ga najdemo le en list pred glagolom z »meditate«. Res neverjetno!

Sicer pa ima *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS* v naslovu blagovno znamko OXFORD, ker je založništvo DZS pridobilo pravice za uporabo geslovnika iz slovarja *The Oxford-Hachette French Dictionary* iz leta 1994, ki velja za prvi korpusni slovar nasploh. Izvirni geslovník je bil med pripravo angleško-slovenskega slovarja še posodobljen in ustrezno prilagojen potrebam slovenskih uporabnikov.

Ker so slovenski slovaropisci pri sestavljanju in urejanju prvega slovenskega korpusnega slovarja uporabljali poleg angleško-francoskega dela *Francoskega slovarja Oxford-Hachette* tudi druge sodobne angleške enojezične vire, je morda zanimivo videti še primerjavo s pogosto rabljenim besediščem, zbranim v slovarju *The New Oxford Dictionary of English*. Ta velja za Oxfordov vir z največjo avtoriteto za vprašanja modernega angleškega jezika in je bil drugi temeljni slovarski vir pri pripravi novega velikega angleško-slovenskega slovarja. Kot tretje slovarske vire je slovarsko uredništvo uporabljalo še britanske enojezične slovarje za učenje angleščine in druge vire, katerih uporabo je omogočila založba OUP.

Pri pregledu prve izdaje slovarja *The New Oxford Dictionary of English* iz l. 1998, ki jo je uredila Judy Pearsall pod glavnim uredništvom Patricka Hanksa, lahko ugotovimo, da knjiga na 2.152 straneh obsega geslovník od »A« do »Zyrian«, in nekje na polovici, tj. na str. 1.076, lahko najdemo besede od »liquorish« do »literal«. V drugi izdaji iz l. 2003, ki sta jo uredila Catherine Soanes in Angus Stevenson, lahko približno na polovici knjige z obsegom 2.054 strani, tj. na str. 1.027, preberemo besede od »loaded« do »lobby«.

Upoštevajoč abecedo, lahko torej tudi s primerjavo z najsodobnejšim Oxfordovim slovarjem, ki je bil sestavljen povsem na novo s pomočjo inovativnih leksikografskih in kognitivnih tehnik za analizo jezikovne rabe in pomenov, ugotovimo, da je sodobno besedišče v *Velikem angleško-slovenskem slovarju OXFORD-DZS* še vedno odlično zastopano, saj lahko s precejšnjo verjetnostjo domnevamo,

da se približno polovica besed angleškega jezika v sodobni rabi začenja na črke od A-L, druga polovica pa od M-Z.

Zelo pomembno je tudi poudariti, da je *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS* zasnovan popolnoma na novo in brez uporabe doslej največjega *Velikega angleško-slovenskega slovarja* avtorjev Antona Grada, Ružene Škerlj in Nade Vitorovič, ki je prvič izšel l. 1978 in se od takrat redno ponatiskuje. Prednost slednjega pred novim *Velikim angleško-slovenskim slovarjem OXFORD-DZS* ostaja seveda ta, da je dostopen v elektronskih izdajah.

Založništvo DZS je z izdajo novega *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS* ne le potrdilo svoje nacionalno poslanstvo, ki ga je podedovalo od Državne založbe Slovenije, ampak tudi dokazalo zmožnost velikega poslovnega tveganja, ki so si ga lahko privoščili le kot »Držni Znanilci Sprememb«. Dejstvo je, da doslej še nobena druga slovenska založba ni pripravila in izpeljala tako velikopoteznega in naložbeno zahtevnega razvojnega projekta – vrednost naložbe je poslovna skrivnost –, ki bi obstoječo slovensko slovarsko tradicijo, večinoma temelječo na zbiranju gradiva posameznih marljivih avtorjev oziroma soavtorjev, prestavil na sodobne leksikografske temelje uredniško vodenih priprave. Slovar je res »največji med velikimi« in je glede na obseg namenjen najširšim možnim uporabniškim skupinam. Želimo si lahko le, da bi bil *Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS* v knjižni izdaji tudi prodajno čim uspešnejši, saj bi lahko prevajalci verjetno tako prej dobili slovar v elektronski izdaji.

Kljub temu, da je za strokovno oceno izbora v *Velikem angleško-slovenskem slovarju OXFORD-DZS* objavljenega besedišča, njegove obravnave in prevodnih ustreznih, razporeditve ter uskladitve besedila še nekoliko zgodaj, je gotovo že dolgo znano, da bi si glede na profesionalno pripravljeni angleško-slovenski del slovarja čimprej želeli tudi podoben novi *Veliki slovensko-angleški slovar*. Dobro uigrana slovaristična ekipa Izobraževalnega založništva DZS bi ga gotovo v najhitrejšem možnem času lahko tudi najboljšo pripravila.

Razumljivo pa je tudi, da bi za projekt nujno potrebovali finančno podporo države, saj ne moremo pričakovati, da bi naložba, ki se šele v več letih poplača,

Foto: Mojca M. Hočevar

Urednik **Simon Krek** na Euralexovi konferenci v Torinu, 9. septembra 2006, začenja predstavitev *Velikega angleško-slovenskega slovarja OXFORD-DZS*

dejansko bremenila le založbo. Zato se lahko le sprašujemo, zakaj je bil profesionalno izdelani slovarski projekt za pripravo slovensko-angleškega dela slovarja s strani Ministrstva za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo že drugič zavrnjen, saj Slovenci čimprej potrebujemo izčrpen, sodoben in zanesljiv slovar tudi za prevajanje v angleščino. Kot bi ne bilo nikogar, ki bi se zares zavedal nuje, da potrebujemo sodoben slovar, na katerega bi se lahko zanesljivo opirali pri izražanju v angleščini!

Glede na vključenost Slovenije v Evropsko unijo in dejavno vlogo naše države v širši mednarodni skupnosti pa je tudi v vsesplošnem nacionalnem interesu, da bi Slovenci znali v čim boljši angleščini v mednarodnih sredinah suvereno izražati svoja stališča ter jih tako tudi lažje uveljavljati. Z *Velikim hrvatsko-angelskim rječnikom* Željka Bujasa, ki je po avtorjevi smrti izšel v celoti l. 2005, nas sosedje Hrvati nedvomno močno prekašajo.

Veliki angleško-slovenski slovar OXFORD-DZS je izšel v Diviziji založništev delniške družbe DZS (www.dzs.si), ki jo vodi predsednik uprave **Bojan Petan**. Založniško divizijo sta v času nastajanja obeh delov slovarja vodila **Andrej Založnik** in **Ada de Costa Petan**, glavna urednica Izobraževalnega založništva DZS pa je bila **Tanja Železnik**. Avtorske pravice za slovar imata **DZS** in **Oxford University Press**.

Knjižno opremo je domišljeno oblikoval **Tomato Košir**, ki je izdelal tudi pregledno oblikovno podobo geselskih člankov in na 21. slovenskem knjižnem sejmu l. 2005 prejel za slovar nagrado za najlepše oblikovano knjigo. Prvo knjigo slovarja je likovno-grafično uredil **Nedžad Žujo**, drugo knjigo slovarja pa **Helena Vrišer**. Za računalniško pripravo je poskrbelo podjetje **Amebis**, za računalniški prelom pa podjetje **Syncomp**.

Slovar je bil uspešno predstavljen tudi na XXII. mednarodni konferenci Evropskega leksikografskega združenja *Euralex 2006* v Torinu, kjer je med udeleženci kratkih predstavitev slovarskih izdaj in projektov zbudil precejšnje zanimanje.

Veliki angleško-slovenski
slovar OXFORD-DZS
razgrnjen pred Euralexovo
strokovno javnostjo v Torinu,
9. septembra 2006

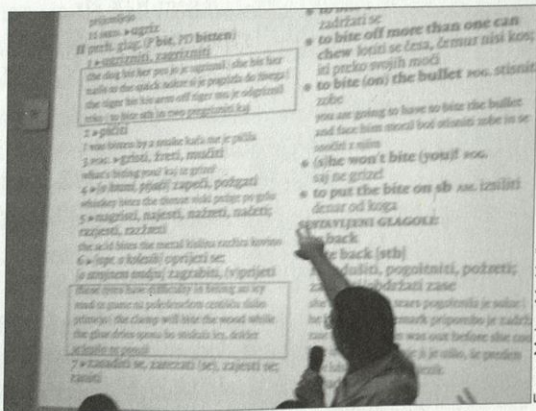

Foto: Mojca M. Hočevar